

INDHOLDSFORTEGNELSE

FORORD.....	2
HVAD ER LIVSHISTORIE?	3
ET MENINGSFULDT OG SAMMENHÆNGENDE BILLEDE AF ÉN SELV I VERDEN.....	4
KROPSLIGE OG FØLELSESMÆSSIGE ERFARINGER	5
EN PERSONS FORTÆLLING OM SIG SELV.....	6
EN MULIGHED FOR AT KÆDE FORTID, NUTID OG FREMTID SAMMEN.....	9
EN MULIGHED FOR AT SÆTTE FOKUS PÅ RELATIONER AF BETYDNING OG STYRKE NETVÆRK.....	10
FOKUS PÅ MESTRING.....	11
HVORDAN LAVER MAN LIVSHISTORIE ?	12
ARBEJDSPROCESSEN.....	13
<i>Tidligere bosteder.</i>	15
• <i>Beboeren</i>	16
• <i>Nuværende nære netværk</i>	16
• <i>Nuværende arbejdsplads/dagtilbud</i>	16
• <i>Nuværende fritidsinteresser</i>	17
• <i>Ferieture fornylig/andre oplevelser</i>	17
OPBYGNINGEN AF LIVSHISTORIEN	17
HER GIVES NOGLE FORSLAG TIL HVORDAN MAN KAN OPBYGGE LIVSHISTORIER:	19
• <i>Konkretkassen/reol</i>	19
• <i>Fotoalbum</i>	20
• <i>Tegninger/billeder - Billedsprog</i>	21
• <i>Hjemmeside-princippet.</i>	22
EKSEMPEL PÅ HJEMMESIDE-PRINCIPPET.....	23
• <i>Relief.</i>	23
ETIK I LIVSHISTORIE ARBEJDET	24
TILLID.....	24
FORÆLDRENE	24
EGNE VÆRDIER	24
TAVSHEDSPLIGT	25
TRAUMATISKE OPLEVELSER.....	26
PÆDAGOGENS ROLLE	26
AFSLUTNING	26

Forord

Vi præsenterer i denne rapport grunde til at arbejde med livshistorie og kommer med forslag til, hvordan man som pædagogisk personale kan arbejde med dette i forhold til f.eks. udviklingshæmmede. Hvis du skal arbejde med livshistorie er denne rapport et must.

Generelt kan man inspireres af rapporten uanset målgruppe, da vi anser livshistorie som et personligt anliggende og er uafhængigt af funktionsnedsættelser. Der er alligevel taget højde for at disse personer har behov for, at vi som personale nøje overvejer kommunikationsformen.

I rapporten definerer vi begrebet livshistorie – vi spørger os selv om man kan betragte det som et pædagogisk redskab eller om det er beboerens/brugerens eje. Omkring teorien bag har vi især ladet os inspirere af Ida Schwartz og en arbejdsgruppe fra Fyn, som må siges at være en god inspirationskilde til dette emne i dagens Danmark. Vi har forslag til, hvordan man kan gribe det an. Livshistorie kan ende op med at være et skab med konkrete ting med små forklaringer til, hvorfor de har særlig betydning for personen. Det kan også være en cd-rom med vigtige billeder og lyd. Det kan også være en bog med billeder og tekst. Kun fantasien sætter grænser. Hvad der er bedst for den enkelte afhænger af beboeren selv og hvordan han/hun oplever verden og hvordan vedkommende har lyst til at definere sig selv.

Og så er det vigtigt at kaste sig ud i det, hvis personen selv siger ja til de små ting man undervejs samarbejder med beboeren/brugeren om. Det er også vigtigt at tro på at det er et godt skridt på vejen, selvom man sikkert kunne have gjort det på mange andre måder.

Først indeholder rapporten nogle etiske overvejelser siden er der små idéer og eksempler på måder man kan gribe det an på.

Navne der forekommer i rapporten er opdigtede.

Hvad er livshistorie?

Et redskab til at skabe et meningsfuldt og sammenhængende billede af én selv i verden

Kropslige og følelsesmæssige erfaringer, som er lagret hos den enkelte person

En persons fortælling om sig selv

En mulighed for at kæde fortid, nutid og fremtid sammen

En mulighed for at sætte fokus på relationer af betydning og styrke netværk

Når vi taler om livshistorie i pædagogisk sammenhæng, er det relevant at overveje hvorfor mennesker overhovedet taler om begrebet livshistorie og hvad man kan bruge det til.

Hvorfor interessere sig for begrebet livshistorie? Hvorfor foreslå et menneske at arbejde med sin livshistorie? Der er tale om en professionel indtrængen i et meget personligt og privat område, hvilket giver anledning til, at vi grundigt overvejer formålet med at gå så tæt på et andet menneske.

Et meningsfuldt og sammenhængende billede af én selv i verden

Tilværelsen er i meget høj grad et individuelt projekt, der stiller store krav til det enkelte menneske om at skabe sammenhæng og mening i sit liv¹.

For bare 40 år siden var man i høj grad forbundet til et givent lokalsamfund, hvor man fulgte med i hinandens levevis og kendte hinandens livshistorie på godt og på ondt. Man havde i høj grad sin identitet som del af den familie og de vilkår man var vokset op under.

Når man taler med ældre familiemedlemmer kan de f.eks. berette om ikke bare hvem, der boede i lokalsamfundet med opland, men også hvem, der var i familie med hvem og hvordan deres livsvilkår og livshistorie havde udspillet sig. De historier man fortalte om hinanden bidrog ganske givet til at skabe sammenhæng i det lille lokalsamfund. Alle vidste alt om alle og man vidste, når nogen opførte sig amoralsk og anderledes eller, når det var synd for nogen. Én af ulemperne ved disse lokalsamfund var ofte sladder og myter som fastholdt personer i bestemte roller. En af fordelene var, at den enkelte fandt en plads i fællesskabet uden at skulle præsentere sig selv og sin historie. Det var med andre ord underbyggende for identiteten.

I vores moderne samfund lægges, der i højere grad vægt på individualiteten. Der er mulighed for og samtidig forudsætter det, at man i stigende grad er medskabere af sit eget liv ved at træffe personlige valg om uddannelse, arbejde og levevis. Man flytter rundt og bosætter sig uafhængigt af tidligere livssammenhænge og er ikke nødvendigvis en kendt person i sine nye omgivelser. Vi færdes på tværs af mange lokaliteter og indgår i forskellige sammenhænge, hvor vi møder nye mennesker og vi præsenterer os selv forfra igen og igen. Vi fortæller ofte relevante brudstykker af vores livshistorie for, at andre kan danne sig et billede af vores personlighed og kvalifikationer. Mennesket er i dag i høj grad et individ, der tager udgangspunkt i egne ønsker, drømme og visioner og som tager ansvar for eget liv jf. lov om social service, kapitel 1:

¹ Livshistorie i pædagogisk arbejde, Ida Schwartz, 2000

Stk. 2 “Formålet med hjælpen efter denne lov er at fremme den enkeltes mulighed for at klare sig selv eller at lette den daglige tilværelse og forbedre livskvaliteten.”

Stk. 3 “Hjælpen efter denne lov bygger på den enkeltes ansvar for sig selv og sin familie. Hjælpen tilrettelægges ud fra den enkeltes persons behov og forudsætninger og i samarbejde med den enkelte.”²

Individet skaber i dag en stor del af sin identitet via valg og prioriteringer. Det kræver en stor selvbevidsthed og en evne til at kommunikere ud til omverdenen, hvem man er og hvad man står for.

Fortællinger i livet om livet skaber mening og sammenhæng i vores hverdag og organiserer vores erfaringer. Mange udviklingshæmmede taler til os for at blive bekræftet i de ting de kan mestre og har dannet sig nogle erfaringer om. En person kan have behov for at blive bekræftet i hvad, der skal foregå i dag og i hvilken rækkefølge. At det er dé personer, der kommer på dét tidspunkt selvom personen godt ved det, spørger han igen og igen. Kommunikationen omkring dette betyder meget for måden at organisere og skabe sammenhæng på. Med historier i livet forsøger man at skabe mening og sammenhæng - give udtryk for hvad man har opdaget, forstået eller lært.

Kropslige og følelsesmæssige erfaringer

Livshistorie er en lagring af det man har hørt, set, følt, smagt, opdaget og erfaret gennem livet. Livet giver os erfaringer fra den første dag vi er til. Den måde, hvorpå vi oplever os selv og omverdenen på, får betydning for, hvordan vi handler og reagerer. Ida Schwartz³ refererer Dion Sommer på denne måde:

Barnet opbygger gennem samspilsoplevelser med betydningsfulde voksne en model af verden. Denne model består af myriader af kropslige og følelsesmæssige erfaringer for, hvad der opleves rart og værdifuldt, og omvendt hvad der erfares som negativt.

² Lov om social service. Lov nr. 454 af 10. juni 1997

³ Livshistorie i pædagogisk arbejde, Ida Schwartz, 2000

Disse begivenheder og erfaringer bruger barnet til at skabe en personhistorie en form for selvbiografisk fortælling, der indeholder barnets forestillinger om, hvordan verden kan tænkes at hænge sammen, og hvad man kan forvente af bestemte personer og situationer.

Hvis man skulle fortælle til andre, hvilke erfaringer man har i livet med de følelser og sanseoplevelser man har haft ville det kræve uendelig megen tid og lydhørhed overfor alle de kanaler man kommunikerer igennem. Der ville aldrig være én som kunne lytte perfekt nok til de forskellige udtryk man har. Andre mennesker kunne aldrig forstå, hvordan ens livserfaringer er, som man selv har oplevet dem.

Fra det øjeblik i et menneskes liv, hvor man begynder at kommunikere via ord, (for dem der gør det) opstår der samtidig et tab. Et tab af den periode, hvor man kommunikerede med andre mennesker via samvær, samspil og samforståelse. Samvær, samspil, samforståelse, samtale og sammenhæng er begreber som anvendes i forståelsen af Daniel Sterns teori i bogen "At blive sig selv"⁴.

Med lydhørhed overfor forskellige kommunikationskanaler er der mulighed for, at den enkelte beboer kan opleve at blive hørt i sine fortællinger. Det kræver selvfølgelig, at vi giver os ro til at kommunikere, relatere til beboerne på andre domæner og at vi kontinuerligt tvinger os selv til at arbejde med vores egne måde at forstå beboerens udtryk på. Vi skal gøre vores for at skabe rum tid og plads til kommunikationen. Opbygge kommunikative miljøer, hvor beboeren gives mulighed for at udtrykke ønsker, behov, følelser mm. Beboeren får mulighed for at udtrykke ønsker og behov og fornemme sig selv via samvær og samspil. F.eks. kan man ved at se billeder af beboerens kammerater fra et tidligere bo- eller arbejdssted fornemme bare ved at være til stede sammen, at dette handler om en betydningsfuld relation, som beboeren ville være glad for at genoptage kontakt med.

En persons fortælling om sig selv

Fortællinger (hvad enten de er udtrykt via lyde, billeder, tegn, kropssprog eller verbale ord) bliver fortalt udfra de erfaringer det enkelte menneske har - udfra den model, det menneske, der fortæller, har af verden. Det er vigtigt, at man får mulighed for at fortælle det man gerne vil understrege hos

⁴ At blive sig selv, Brodin og Hylander, 1997

sig selv og det er vigtigt, at der er nogle mennesker, som vil lytte på det man *selv* ønsker at give udtryk for. Derfor er livshistorie ikke en fast størrelse og det er problematisk eller nærmere urigtigt at anvende eksakte metoder til at lave livshistorier på. Alle mennesker er forskellige og der er ikke nogen præcis opskrift på, hvordan et menneske bedst fortæller dele af sin historie. Formålet er at skabe sammenhæng og at underbygge identitetsfølelsen og derfor må man som pædagog ud fra relationen man opbygger finde en fælles vej, hvor beboeren viser vej.

Når mennesker fortæller deres livshistorie, fortæller de om de begivenheder, personer og steder, som betyder noget for dem om dét, der har værdi for dem i livet. Beboerne fortæller os dagligt små brud af deres egen historie. Det gør de enten via det verbale sprog, som f.eks. en beboer, der fortæller flittigt om sine bedrifter. En person, der f.eks. fortæller om sin far, Fru Hansen og Sussie, (to personer og en hund som ikke lever mere), som dog vedvarende er en del af den historie som personen også ønsker at identificere sig med. Andre personer bruger konstant deres kropssprog, billeder og konkrete til at formidle deres historie og dét, der betyder noget for dem i deres liv. De kommer konstant og viser os nogle billeder af familie eller fra dagtilbudet/botilbuddet mv.

Dét med at formidle til omverdenen, hvad man gerne vil, hvad man står for, er noget som vi alle gør hele tiden. Vi fortæller hele tiden små ting til hinanden, som direkte eller indirekte er et udtryk for hvem vi er. "Ja, jeg var lige ovre at træne og pyh, hvor var det hårdt".

Vi kan godt lide, når en god ven eller veninde fortæller "Ja Hanne hun er så energisk" eller "Lisbeth hun er så kreativ". Fortællinger er identitetsskabende og det samspil vi indgår i med andre har betydning for, hvordan vi opfatter os selv. Vi kan til gengæld ikke så godt lide, hvis et familiemedlem skyder os i skoene: Ja, Lene har jo aldrig været særlig god til at sy og passe børn - og du ved den slags huslige ting!". Fortællingerne er med til at bidrage til det billede som vi her af os selv.

Egon elsker at høre, hvad vi har indtalt på hans BIGMAC og han trykker igen og igen, hvis den er tændt. "Jeg har haft besøg af Jonas og vi har hørt MC Einar på mit nye musikanlæg". Ole kommer stolt med sine cd'er til nytårsaften, hvor han viser hvilken musik, der betyder noget for ham. "Jeg skal høre det er hammer hammer fedt og så skal vi danse." Anders kommer stolt og viser, at han har en artikel i kulturavisen, som handler om hans 40 års fødselsdag.

At fortælle er en måde at eksperimentere og skabe på. Ved at fortælle om noget man selv har været med til kan man efterfølgende både skabe og omskabe sig selv og andre.

Som pædagoger kan vi vise beboeren muligheder for, hvordan en han/hun kan samle fragmenter i sit liv til helhed, men vi skal bare være indstillede på, at det er en dynamisk proces, hvor beboeren viser os vej til, hvad det er han gerne vil udtrykke omkring sig selv og sit liv.

Livshistorie er et privat gebet og pædagogik er en offentlig gerning. Livshistorier må helst ikke gå hen og blive et institutionelt redskab som pædagogen vil bruge i sin praksis som håndbog til nye medarbejdere. Om beboeren bruger elektrisk tandbørste spiser med højre eller venstre hånd finder man ud af ved at være sammen med beboeren, få det af vide af personalet eller ved at læse det i en info- bog. Om beboeren har en tendens til at blive forkølet, får man at vide, når man møder de andre kolleger eller når han bliver forkølet. Mange oplysninger står allerede i mapper rundt omkring på bostedet og det livshistoriearbejde vi anbefaler, er ikke af den slags.

Gennem vores arbejde med livshistorie stødte på modeller, skemaer og analyser fra forskellige pædagogiske steder i landet, som vi ikke kunne forestille os at anvende. Der er stadig metoder, som ikke respekterer beboeren som en aktør i sit eget liv med ret til at føre an i livshistoriearbejdet. Den gamle forestilling om, at beboeren skal have analyseret sit liv af nogle pædagoger, som kan udpege problemstillinger er ikke det vi som udgangspunkt anbefaler, selvom vi tror at det kan være vigtigt at medtage vigtige måder og metoder til at støtte personen. Samtidig tror vi på, at man med fordel kan anvende elementer fra forskellige metoder, så længe man bare har sine overvejelser med.

Nyere tids udviklingspsykologi er dynamisk med muligheder for at arbejde med livstemaer gennem livet og deraf udspringer også en dynamisk indgangsvinkel til emnet livshistorier, hvor man tager udgangspunkt i interesser og dét, der har betydning for beboeren. I Peters tilfælde var det begivenheder sammen med familien og en genbofamilie, som optog ham. Han livshistorie blev sammensat af fragmenter, han i dagligdagen havde fokuseret på og billeder han havde valgt ud. Det blev bl.a. til historien om genbofamilien, historien om Sussie (genboens hund), historien om baljen (en familiebil) som var rammen om forskellige udflugter, historien om Charlie (familiens egen hund), som i fællesskab vækker mange minder hos personen, mor og søster. Bag disse links i hans livshistorieside på computeren er der en historie som personen, hans mor og søster fortæller i

fællesskab. Han fortæller med de ord og udtryksformer han er stærk i, men det er tydeligt at høre, at han fortæller meget engageret. Disse historier er optaget på bånd og overspillet til computersiden, så når man klikker på dem i samarbejde med beboeren kommer fortællingen.

Udgangspunktet er, at beboeren er aktør i sit liv og bestemmer over, hvad og hvordan han selv vil fremstå. Det er en pædagogisk opgave at tyde beboerens budskab og sammen med beboeren klargøre, hvilken betydning livshistoriearbejdet skal have. Forestil dig, at du boede på en botilbud, hvor man havde indført at der skulle arbejdes med din livshistorie. Du skulle udlevere dine tanker og historier og der skulle tages billeder og skrives ned og analyseres. Til sidst endte du måske op med en mappe, hvor der stod noget du i virkeligheden ikke havde lyst til at identificere dig med. Udfra et skema havde pædagogerne stillet en masse spørgsmål og du havde indimellem lyst til at svare, andre gange havde dine pårørende fortalt historier om dig, som du måske dybest set hellere ville have været foruden. En masse kronologiske data og for pædagogen korrekte eksakte datoer kan godt gå hen og blive for pædagogens egen ordens skyld. Der er ikke noget i vejen med at hjælpe beboeren med at samle det endelige til noget kronologisk, man skal hele tiden huske på at det skal være beboerens behov og organiseres ud fra beboerens måde at kommunikere på. Der er ikke noget i vejen med at nedfælde vigtige data og metoder som hjælp til at støtte op om en persons liv, det er bare ikke sikkert det behøver at være i beboernes livshistorie at dette forefindes. Tøv ikke med at gå i gang – vær bare opmærksom på, at beboeren er fuldt med i processen og gerne vil det.

Tidsforløb

Sammen med beboeren /ud fra kendskabet til beboeren og i samråd med andre pædagoger/ledelsen/pårørende/andre fagpersoner kan man komme frem til hvilket tidsforløb det kunne strække sig over. Det er individuelt om det passer bedst at lave livshistorie som et intenst forløb eller i intervaller. Dette er meget afhængigt af, hvordan beboerens rytme er. Måske bliver beboeren stresset over, hvis det strækker sig over et for langt forløb og en anden bliver måske netop stresset over at skulle finde billeder frem alt for tit.

Nu indfører vi livshistorie!

På botilbuddet/dagtilbuddet kunne man definere det på følgende måde, hvis man vil tilbyde livshistorie til brugerne/beboerne: Vi vil indenfor en periode på 4 år tilbyde beboerne/brugerne den mulighed at arbejde med livshistorie. I stedet for følgende: Vi har som resultatmål at beboerne på Kamager skal have lavet livshistorie indenfor de næste 4 år.

Hvordan formidler vi til beboeren/brugeren begrebet livshistorie?

Det kan selvfølgelig være svært at vide hvad man siger ja eller nej til, men så må pædagogen som nævnt vise muligheder i små portioner og give mulighed for valg eller fravalg. F.eks.: “Skal vi besøge din moster og se billeder?” Næste skridt kunne være efter en kort tid: “Skal vi kigge på dine billeder?” Eller måske finde en bestemt kasse/mappe som indeholder billeder og lydsektioner, ting som symboliserer livshistoriearbejdet som beboeren har været med til at finde, indtale. Måske henter beboeren/brugeren denne kasse/mappe frem, når han/hun er klar til at gå videre i processen.

En mulighed for at kæde fortid, nutid og fremtid sammen

Selvom en fortælling handler om fortiden siger den ofte noget om den nutid den fortælles fra.⁵

For mange beboere har der været mange skift og brud i livsforløbet. Journaler med fokus på diagnoser, data og herunder de ting man som menneske ikke kan. Via livshistorie kan der komme fokus på hvem er jeg, hvad vil jeg, hvad kan jeg mestre, hvilke visioner har jeg for mit liv.

Når man gennem livshistoriearbejdet får kendskab til beboerens ønsker, behov og visioner kan man støtte beboeren i at udvide sine handlemuligheder hen imod at realisere egne ønsker til et bedre liv.

Vi mener, at livshistorier kan bruges til at skabe indblik i fortiden med det formål at belyse nuet.

Dette for at styrke det handlende subjekt hos den enkelte, så personen handler ud fra erfaringer og personlige grunde. Handlingerne skulle gerne være meningsfulde i forhold til personens opfattelse af sin verden og sine muligheder.

Når man arbejder med dét, der har haft betydning i fortiden kommer der fokus på hvem man er, hvad man forbinder med et godt liv. Dette kan man føre over i nutiden og fokusere på, hvordan ens liv ser ud nu. Finde ud af om det betydningsfulde har en tilpas plads i det nutidige liv og styrke de områder i fremtiden som ville føre en i nærheden af det, man selv forbinder med det gode liv. Så for

⁵ Hans Clausen fra bogen Livshistorien

pædagogen handler det om at tyde beboerens signaler og hjælpe beboeren med at finde frem til dette - være med til at skabe bro mellem fortid, nutid og fremtid.

En mulighed for at sætte fokus på relationer af betydning og styrke netværk

Mennesket er grundlæggende socialt - livskvalitet vil som oftest være forbundet med relationer til andre mennesker. I mødet mellem to individer skabes en social relation. I de sociale relationer skabes der helhed, sammenhæng og mening⁶. Mange udviklingshæmmede har gennemgået en socialisering, som gør, at de i dag kan virke egoistiske og asociale. Stadigvæk er netværk og relationer af betydning for livskvaliteten. Som pædagoger kan vi understøtte beboerne i deres relationer til hinanden og ad den vej skabe muligheder for at opbygge relationer, der betyder lidt mere. Det kunne være på tværs af bogrupper, der hvor man bor eller i forbindelse med de fritidsaktiviteter, hvor man er tilknyttet i fritiden. Som pædagoger kan vi ved enkle tiltag støtte beboerne i at kommunikere med hinanden via forskellige kanaler, invitere på besøg på sit værelse osv. og ved bl.a. at kræve af dem, at de ikke altid "går gennem" pædagogen. Mange beboere har et meget begrænset netværk, da de ikke gennem livet er støttet til at etablere og fastholde netværk. Det kan også være, at beboeren via livshistorie-arbejdet finder ud af, at han gerne vil ses mere med en gammel ven fra et tidligere bosted, ringe sammen med en tidligere pedel eller skrive sammen med en onkel på Fyn. Pædagogen kan hjælpe med at åbne mulighederne. Ofte taler vi om, at det er vigtigt at adskille arbejde og fritid, vi mener dog ikke der er noget til hinder for, at man kan spørge en tidligere pædagog eller pedel om, man kan have brevkontakt eller ses et par gange om året. Det kan være små handlinger, som kan have stor betydning. De følelser, der kan opstå i kølvandet af, at en person man ønsker at have kontakt med siger nej tak, er følelser, som hører med til livet.

Fokus på mestring

Via livshistorien er der mulighed for at sætte fokus på mestring.

Udtrykket: "menneske med nedsat funktionsevne" er et begreb, som kan være svært at integrere i fagsproget og mange udviklingshæmmede vil også gerne fortsat kaldes udviklingshæmmede. Ikke desto mindre er menneske med nedsat funktionsevne et begreb, som sætter mennesket først og handicappet bagefter. Gennem mange år har de manglende færdigheder været i fokus. I dag er vi bedre til at få øje på kompetencer, uanset om man fra naturens hånd er udstyret med mange eller få

⁶ Habermas (fra specialet Livskvalitet)

ressourcer. Via livshistorie-arbejdet er det muligt at sætte fokus på dét, den enkelte person mestrer. Ved at sætte fokus på mestring, bliver det også muligt at se den positive intention i en given negativ handling, hvilket vil sige, at kunne se ind bag handlingen og få øje på, hvad personen forsøgte at opnå med sin (uhensigtsmæssige) handling⁷. Dermed sætter livshistorien det handlende subjekt i centrum, hvor det bliver muligt at en person handler ud fra erfaringer og personlige grunde, og at disse handlinger er intentionelle og meningsfulde i forhold til personens opfattelse af sin verden og sine muligheder.

Når vi fortæller brud af vores egen livshistorie, fortæller vi om det vi har oplevet, vores forsøg på at mestre og vores strategier for at klare vanskelige udfordringer. Vi konstruerer gode forklaringer på, hvorfor noget lykkes og hvorfor noget andet gik knap så godt. Ole elsker at fortælle, hvad han *har* lavet, hvad han *skal* lave og hvem han har været sammen med. Han elsker at synliggøre sin gøren og laden. Simon fortalte stolt om arbejdet med at flytte møblerne ud fra værelset, da han skulle have nyt gulvtæppe. Det var et rigtigt mandearbejde, sagde han.

I livshistorien bliver det tydeligt, hvordan den enkelte har oplevet sine livsbetingelser. Hvordan den enkelte har handlet i forhold til dem og har skabt sin egen livsbane og livsorientering. På denne måde bliver livshistorien også en historie om personens kompetencer og ressourcer, der kan være mere eller mindre skjult for personen selv. Det er ikke sikkert, at den enkelte ser håndtering af bestemte livsvilkår som et udtryk for kompetence. I pædagogik er der mulighed for at sætte fokus på disse ressourcer - synliggøre kompetencer og mestring.

Da Peter besøgte sin mor, fortalte hun om forskellige episoder i hans liv. Flere af fortællingerne understøttede de ressourcer Peter har. "Ja, Bjarne da vi skulle ud i bilen huskede du fars briller" "Du tog alle kufferterne og bar dem én efter én op til hytten" "Du var dygtig" Hun fortalte også om dengang Peter kunne genkende det sted, hvor de havde købt deres pekingeserhund i nærheden af Sorø. Resten af familien havde ikke opdaget, at de kørte forbi stedet, men Peter havde opdaget det. Du kunne se det, Peter, "dér", sagde du og det *var sør'me* der.

I og med at Peter har disse fortællinger på bånd (eller på en livshistorieside på computer med lyd) kan han ved lejlighed sætte sig ned med en person og genkalde de identitetsunderstøttende

⁷ Ida Schwartz, 2000

fortællinger som vidner om hans mestring. Peter husker at rose sig selv for de forskellige handlinger i hverdagen; "Godt Peter" af samme grund har han et link på sin livshistorieside, der hedder "Godt Peter".

Hvordan laver man livshistorie ?

Man kan lave livshistorie på mange forskellige måder, alt afhængigt af, hvilke kommunikationsformer beboeren benytter sig mest af - samt personalets fantasi og kreativitet.

En livshistorie kan ende op med at være et skab med konkrete ting med små forklaringer til, hvorfor de betyder noget særligt for beboeren. "Den gamle dåse fik jeg af min bedstemor. Det var en dåse hun altid havde kager i, når jeg besøgte hende om søndagen. Den står nu i mit skab og den betyder rigtig meget for mig"

Livshistorie kan også være en cd-rom med vigtige billeder og lyd. Når man klikker på billedet om Norgesturen får man lyd frem og Peter kan høre sin mor og ham selv forklare i munden på hinanden, hvordan de pakkede bilen og at Peter netop var smadder god til at huske fars briller og finde nøgler, der var godt gemt på bordet, da de stod og skulle af sted.

Det kan også være en bog med billeder og tekst. Kun fantasien sætter grænser. Hvad der er bedst for den enkelte afhænger af beboeren selv og hvordan han/hun oplever verden på og har lyst til at definere sig selv.

Det være svært at for en udviklingshæmmet at forstå begrebet livshistorie og hvad man går ind til, når man siger ja eller nej. På Åmosen værksted, hvor en bruger guidede os gennem sin livshistorie fik vi spurgt ind til netop denne problematik, da vi bagefter talte med Poul Hansen, som sandt at sige er ressourceperson i Dianalund omkring billeder og kommunikation. Poul sagde: "Det kan være noget med at starte i det små og spørge Hans om han er interesseret i at tage ud og besøge tante Olga og se billeder og høre nogle historier".

Hvis man i små bidder viser muligheder og på den måde lader beboeren styre, hvad han vil og ikke vil er der tale om selvbestemmelse. Det er beboeren der kan vise pædagogen hvilken vej han/hun vil gå i forløbet og hvad der er vigtigt at få med. Det er pædagogerne/personalet med til at definere ud fra kendskabet til personen.

til at personalet hjælper vedkommende. Det er en god idé at huske at informere de øvrige mennesker som bliver involveret i arbejdet med beboerens livshistorie.

Det er vigtigt, at den enkelte beboer føler sig tryk ved det personale, som skal hjælpe beboeren med livshistorien. At lave livshistorie er en lang proces og tryk, tillid og gensidig respekt skal være tilstede før man begynder. Samarbejdet mellem de involverede parter skal bygge på en komplementær relation, hvor man hverken overtager for beboeren eller giver for meget slip. Det nytter ikke noget, at personalet tager for meget over, så er der uligevægt i samarbejdet.

Alt afhængigt af beboerens kognitive kompetencer, kan man enten starte med at tage udgangspunkt i beboerens livshistorie fra år 0 og op efter eller man kan starte i nuet og gå gradvis tilbage i tiden. Men det vil for det meste nok være en blanding af begge dele, idet man vil få fortalt historier, begivenheder fra forskellige årtier i beboerens liv af de involverede parter. Man kan også tage udgangspunkt i betydningsfulde temaer, hvilket var tilfældet med Peter. Peter valgte billeder ud i morens lejlighed af begivenheder han tilsyneladende fandt vigtige og var på den måde med til at temasætte.

Et normalt menneskes opfattelse/forståelse af tid og rum færdigudvikles først omkring 10-12 års alderen (ifølge Susanne Freltofte), så det vil sige, at hvis beboerens udviklingstrin er på et tidligere niveau, er det bedst at starte fra nuet og gå gradvis tilbage i tiden.

Arbejdsprocessen

Før man starter med at lave livshistorie i det pædagogiske arbejde, er man nødt til at interessere sig for forskellige livsformer og kulturer. Vi skal kunne sætte os ind i de begrænsninger man vil komme til at støde på undervejs i arbejdet med livshistorie og ikke være bange for at handle. Det kan være et følsomt område for de involverede parter, som kan rippe op i gamle ikke så gode oplevelser. Så man skal forvente at man kan få nogle forskellige reaktioner fra de involverede parter undervejs i indsamlingen af livshistoriefortællinger.

Arbejdsprocessen som vil blive beskrevet her tager udgangspunkt i nuet og derfra går man gradvis tilbage i tiden

De redskaber som man med fordel kan bruge i dette arbejde er først og fremmest et kamera (digitalkamera), en pc'er og en båndoptager. Kameraet skal bruges til at tage billeder af fx familie, tidligere bosteder, dagtilbud og evt. steder, hvor beboeren har nogle oplevelser fra og som beboeren ikke har nogle billeder af. Båndoptageren vil være en god støtte til at indsamle fortællinger i interviews med familie, venner eller andre ressourcepersoner som har/har haft betydning for beboeren. Det kan være svært at skrive fortællinger ned samtidig med, at man skal være lyttende og observerende. Husk at få tilladelse til dette fra de involverede parter. Hvis ikke man får tilladelse til lydoptagelser, så husk notesblok og blyant. Følg hele tiden beboerens kropssprog og udtryk i forhold til, hvad der interesserer beboeren.

Figuren på næste side illustrerer fremgangsmetoden for indsamling af fortællinger til beboerens livshistorie. Man starter med den inderste cirkel med beboeren og gå gradvis ud af, som pilen illustrerer.

Som man kan se af figuren starter man i nuet og går gradvist bagud.

Fordybelse i tidshorisonten

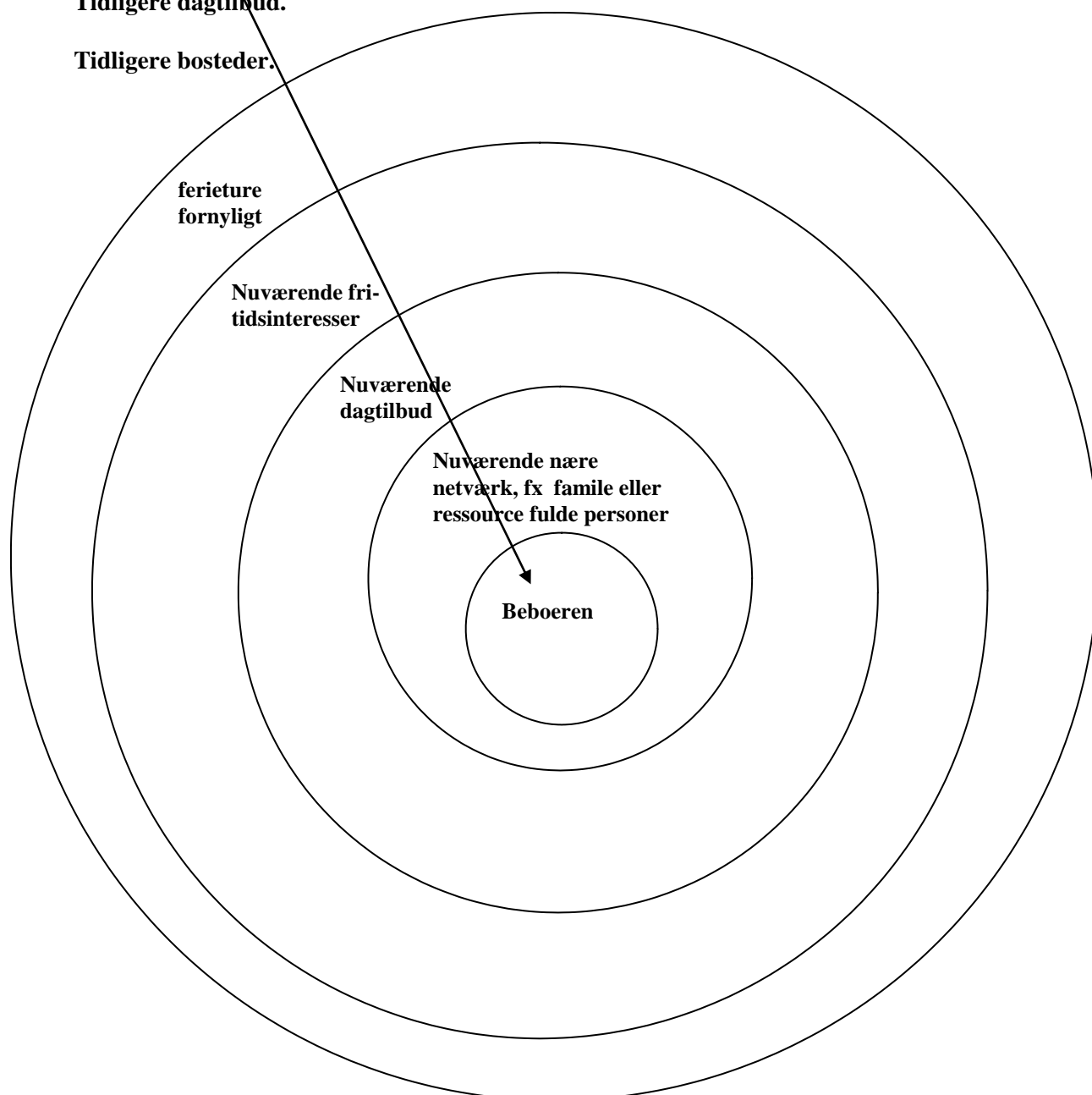
Tidligere ressourcelfulde personer.

Tidligere fritidsinteresser.

Tidligere begivenheder og oplevelser.

Tidligere dagtilbud.

Tidligere bosteder.

- **Beboeren**

Lad beboeren fortælle (verbalt / nonverbalt) om de oplevelser beboeren har haft for nylig. Lad beboeren fortælle om, hvad vedkommende godt kan lide, hvilken interesser vedkommende har, hvem beboeren godt kan lide at være sammen med o.s.v. Med disse fortællinger starter processen.

- **Nuværende nære netværk**

Tag ud og tal med beboerens pårørende, venner og andre ressourcefulde personer, som har betydning for beboeren. Gør altid dette sammen med beboeren. Lad dem fortælle om oplevelser, begivenheder som de har haft til fælles med beboeren og lad dem fortælle små historier om beboeren, vel og mærket, hvis disse er vigtige at få fortalt for beboeren. Spørg om der er billeder som I må få eller låne til livshistorien. Lad beboeren vælge ud. Husk at være observerende overfor beboeren, hvad beboeren er optaget af under besøget. Det kunne være, at der hang et billede på væggen som beboeren holder meget af og som man kan spørge ind til.

- **Nuværende arbejdsplads/dagtilbud**

Tag ud og besøg beboerens arbejdsplads/dagtilbud. Find ud af hvem kan beboeren godt lide at være sammen med. Hvad laver beboeren på sit arbejde og hvad kan beboeren godt lide at lave. Spørg personalet om de oplevelser de har haft eller kan huske om beboeren. Spørg om de har nogle billeder, som I må låne eller få til livshistorien. Husk at være observerende og tage evt. billeder af arbejdspladsen/dagtilbuddet . Tag gerne båndoptager med.

- **Nuværende fritidsinteresser**

Tag ud og besøg beboerens fritidstilbud. Dette kunne være at beboeren går til musik og dans eller andet. Spørg om I må få lov til at tage nogle billeder. Tal med underviseren og de andre deltagere, hør om oplevelser som kunne være interessante at få med i livshistorien. Lad beboeren fortælle om undervisningen eller andre ting som har beboerens interesse i dette miljø.

- **Ferieture fornylig/andre oplevelser**

Hvis beboeren har været på ferie et sted i Danmark, kan man evt. tage derhen og tale med beboeren om hvilke oplevelser beboeren havde her, hvad var der spændende ved stedet og/eller omegnen. Tag nogle billeder af evt. sommerhuset eller hvad der nu var som optog beboeren.

Herefter går man tilbage i tidshorisonten, med fx følgende:

- Undersøg hvor beboeren har boet før. For eksempel sammen med familien, tidligere bosteder.
- Undersøg tidligere fritidsinteresser.
- Besøg tidligere arbejdspladser/dagtilbud.
- Besøg evt. andre familiemedlemmer, tidligere venner, naboer og andre ressourcefulde personer, som har haft eller evt. stadigvæk har betydning for beboeren.
- Ferier og andre oplevelser, som har haft betydning for beboeren fx konfirmationen.

Medbring kameraet, idet det ikke er sikkert, at beboeren eller andre har billeder af de steder, hvor beboeren har været. Hjælp beboeren med at samle de informationer og ting som man løbende får - det kan være billeder, konkrete ting og sager, fortællinger, kan man lægge fx i en kasse, mappe eller lign. Så har man materialet samlet til senere brug, nemlig opbygningen af livshistorien. Det kan tage lang tid at indsamle materiale til at opbygge livshistorien og det er vigtigt at give sig tid og ro, så det foregår i beboerens tempo. Aftal med beboeren, hvor materialet skal gemmes, et sikkert sted, så det ikke bliver væk. Det kunne evt. være, at billeder skal placeres i beboerens pengeskab eller i et skab.

Man kan også løbende skrive historierne ind på computeren samt scanne de billeder beboeren har fået fat på undervejs. Hvis man har brugt digitalkameraet kan man føre billederne ind og gemme dem. Man kan ved givne lejligheder starte med at skrive tekst til nogle af billederne sammen med beboeren eller starte med at tage en snak om billederne. Billederne gemmes på beboerens egen zip-diskette til senere bearbejdning.

Opbygningen af livshistorien

Når beboeren har fået indsamlet det materiale, som han/hun gerne vil have skal udgøre livshistorien kan selve opbygningen af livshistorien begynde. Det er op til den enkelte, hvor meget han/hun vil have samlet ind før man går i gang med opbygningen. Man vil måske aldrig blive helt færdig, der vil dukke noget mere op som kan bygges ind senere. Man bearbejder det indsamlede materiale, beboeren vælger hvad vedkommende vil have med i sin livshistorie og man sætter det sammen kronologisk eller på den måde beboeren gerne vil have det. Man kan sagtens gå i gang inden man er færdig med indsamlingen, det afhænger af, hvad man vurderer beboeren har mest glæde af.

Afhængigt af hvilke kommunikationsformer beboeren benytter sig mest af kan livshistorien bygges op på følgende måder som eksempler:

- kasse/reol med konkrete genstande.
- Fotoalbum.
- Hjemmeside (ved brug programmerne Frontpage eller Publisher eller kontakt Kamager for andre idéer).
- Tegninger og billeder.
- Relief.

Uanset livshistoriens opbygning, er det en god idé i langt de fleste tilfælde at understøtte billeder og konkrete genstande med tekst. Man skal i samarbejde med beboeren beskrive/fortælle, hvad fx konkrete betyder for beboeren, hvem der er med på de forskellige billeder, hvilken begivenhed fx konkrete står for, i hvilken anledning billedet blev taget, hvilke oplevelser beboeren havde på daværende tidspunkt osv. Man kan diskutere om det er nødvendigt at skrive noget overhovedet, idet det er beboerens livshistorie og beboeren ved hvad/hvem der er på billederne og hvad konkreten betyder for beboeren. Men hvis beboeren skal have fyldt udbytte af sin livshistorie og dele den med andre, er det vigtigt, at den person som livshistorien deles med også får et indblik i, hvem der er med på billederne og hvad konkreten betyder for beboeren, specielt hvis beboeren ikke har et verbalt sprog eller har svært ved at udtrykke sig. Det kan være vanskeligt at få en dialog i gang omkring livshistorien, specielt hvis det hele udvikler sig til en gætteleg. Dette kan nemt skabe en frustration hos beboeren, som får fornemmelsen af ikke at blive forstået. Det ville også være en

skam, at den indsamlede viden skulle gå tabt, fordi man har valgt ikke at dokumentere den. Det ville være en hjælp for fremtidige kollegaer, at de kan hjælpe beboeren, når han/hun giver udtryk for at ville bruge den. Man skal dog ikke lade tekst erstatte en dialog med beboeren om det beboeren vil fortælle om sig selv, sin identitet og sit liv.

Det handler om at få beskrevet handlingen i billedet og ikke om at overfortolke.

Hvis beboeren fx vælger at benytte konkreter, reliefer (se forklaring senere), tegninger eller billeder, kan man tage et billede evt. med et digitalkamera af de benyttede livshistorie-effekter og indsætte/klistre billedet på et stykke papir A4, og skrive en tekst ved siden af billedet. Dette kan indsættes i en mappe evt. i nogle charteks eller man kan laminere det.

Ved at skrive lidt til kan andre få et indblik i hvad kongreten, billedet mm. forestiller, i hvilken anledning det er og evt. hvilken betydning, det har for beboeren. Samtidigt må man være lydhør overfor de signaler/udtryk der kommer fra beboeren, når man kigger sammen. På denne måde er der en chance for at beboeren kan formidle helhedsindtrykket, hvilken betydning det har for ham/hende.

Hold pauser eller vælg at pakke det sammen, hvis beboeren giver udtryk for at have mistet lysten eller koncentrationen. Det skulle helst være sjovt at lave livshistorie.

Her gives nogle forslag til hvordan man kan opbygge livshistorier:

- **Kongrekassen/reol**

Beboeren finder i samarbejde med pårørende, personalet og andre, kongreter som betyder noget for beboeren. Det kan være kongreter som illustrerer en ferietur, kongfirmation eller en bestemt person. Beboeren køber en kasse eller en reol som vedkommende ønsker skal være rammen om livshistorien. Beboeren lægger kongreterne i kassen (kasserne) eller sætter dem på reolen. Der tages billeder af alle de kongreter, som beboerne ønsker at have med i livshistorien. Billederne klistrer man på et A4 ark og skriver en tekst til. Man kunne også tage billeder af kongreterne med et digitalkamera og skrive teksten på computeren og printe det ud. Hvadenten man i samarbejde vælger det ene fremfor det andet, så sætter man billeder med tekst i en mappe som er tilgængelig for beboeren. På den måde er det muligt for beboeren at have en dialog med

pårørende eller personalet om sin livshistorie. Beboeren bestemmer, hvor han/hun har lyst til at opbevare sin livshistorie.

- **Fotoalbum**

Beboeren vælger hvilke billeder vedkommende vil have med i sit livshistoriealbum. Her foreslår vi to muligheder for at opbygge albummet.

Enten kunne man scanne alle billeder ind i computeren og bruge de scannede billeder med tekst til i et elektronisk livshistoriealbum, som man gemmer på diskette.

Man kan også scanne billeder ind og have dem som backup og bruge de originale billeder til i et almindeligt album.

Fordelen ved at bruge de scannede billeder som livshistoriealbum er, at man nemt kan opdatere i livshistorien, hvis der skulle dukke noget nyt op, som beboeren ønsker at tilføje i sin livshistorie. Det kunne sagtens være noget nutidigt som er med til at understrege, hvad beboeren mestrer eller et billede af en ny ven. Når beboeren skal købe et album kunne man måske, afhængigt af beboeren, anbefale vedkommende at købe et smukt og flot album, idet det er beboerens livshistorie som opbevares her.

Det gyldne råd: Husk at have beboeren med i hele processen og spørg hele tiden til hvad beboeren vil have, at man skal skrive til billedet.

- **Tegninger/billeder - Billedsprog**

Hvis beboeren er glad for at tegne eller male, kunne det måske være en god ide, at beboeren maler eller tegner for at give udtryk for dele af sin livshistorie. Dette kræver udgifter til forskellige materialer og redskaber, men det vil uden tvivl, fremme beboernes evne til at tegne/male og udtrykke sig via billeder. Beboerne vil få kendskab til materialer og teknikker, som de sikkert vil have glæde af resten af livet. Dette kan være en måde, hvorpå man kan understøtte øvrige kommunikationsdomæner end det verbale sprog.

- **Hjemmeside-princippet.**

Beboeren kan også få sin livshistorie opbygget som princippet i en hjemmeside på computeren. Det er ikke meningen, at beboeren skal vejledes til at lægge sin livshistorie ud på nettet, men princippet anvendes til konstruktionen. Livshistorie-siden gennem på en cd-ROM eller en usb-nøgle. Med cd'en er det sådan at en gang livshistorien er brændt derpå kan den ikke ændres (måske er det også en fordel netop med livshistorie med mindre man laver en dynamisk livshistorie, hvor man løbende vil tilføje historier eller billeder) Der findes to gode programmer til at lave hjemmesider med: Frontpage og Publisher. Vi har brugt frontpage.

Man kunne lave livshistorien som et dias show, se figuren forinden. Fordelen ved at lave livshistorien som hjemmeside er, at man kan benytte lyd som kan understøtte billederne. Derved kan man få de pårørende eller andre til at fortælle om en sjov oplevelse eller historie om beboeren. Så ved at klikke på et bestemt billede eller symbol, så hører man fx de pårørendes stemme. Beboeren vil kunne høre de pårørende stemmer for evig tid og dette kunne være en stor værdi, når de pårørende falder bort. Man kunne også vælge at understøtte billedet med musik/sang i stedet for tale.

Dette kræver, at personalet har det computerudstyr som skal til for at lave en hjemmeside. Det vil sige programmerne, mikrofon, scanner, digitalkamera og selvfølgelig viden om, hvordan man laver en hjemmeside. På Kamager har vi f.eks. stort set det hele. Der er ressourcepersoner i huset, som ved, hvordan man anvender scanner, programmer og kameraer osv. Program til opbygning af hjemmeside ligger i officepakken. Det kræver, at personalet ikke er bange for at bruge computeren som pædagogisk redskab og at de vil bede om hjælp og lære noget nyt. Beboeren vil i de fleste tilfælde kunne lære at bruge en computer selv - det er bare et spørgsmål om at finde det rigtige teknologiske udstyr og søge om økonomisk støtte til det, hvis beboeren har krav på dette, som hjælpemiddel. Der findes f.eks. teknologisk udstyr som beboeren kan sætte i gang med munden eller med små bevægelser. Der er også touch-skærm, som mange af beboerne vil kunne have glæde af.

Man skal også tage beboerens tillægshandicap med i overvejelserne. For eksempel, hvis beboeren har epilepsi, kan beboeren i nogen tilfælde få anfald af lys og flimmer fra computer

skærmen og for svagtseende kan det være en fordel med enten en større skærm eller en tynd forstørrelseslinse, der placeres foran den skærm man bruger. Man kan få stor inspiration og viden ved at henvende sig til ergoterapeuter på handicapområdet.

Inden man starter med at lave en hjemmeside skal man overveje, hvilke fordele det har for beboeren fremfor noget andet.

Eksempel på hjemmeside-princippet

**Livshistorie for
en vilkårlig person
Født 20.04.1962.**

Konfirmation	ferie 1984	Jakob Olsson	Hesten Bruno
--------------	------------	--------------	--------------

Juleaften 85	Moster Ada	Hunden Zoe	Far og Mor 86
--------------	------------	------------	---------------

Start dias show.

Isabel	Sommerhus	Skiferie	Regnvej r
--------	-----------	----------	--------------

Enkelte episoder fra livshistorien.

- **Relief.**

Man kan lave et relief. Man kan fx lave et relief af et stort stykke karton eller en stor sponplade som man borer fast i væggen. På kartonen kunne man hænge billeder op ved hjælp af fx velcro bånd. Man kunne også udsmykke kartonen med små tegninger eller symboler.

Hvis man vælger at bruge sponpladen som relief, kunne man vælge at male den, så sponpladen fik en flot baggrundsfarve. Her kan beboeren så vælge, hvilke ting som vedkommende synes, at han/hun vil have hængende. Det kunne fx være billeder som man kunne skifte ud med tiden eller små kongerter som kunne hænge ved hjælp af velcro bånd eller afhængigt af kongreten, kunne man binde kongreten fast i en snor og hænge det på et søm som man har hamret fast i sponpladen. Det er kun fantasien som sætter grænserne. Husk også her at tage billeder af de ting som beboeren har valgt at hænge op, så I kan sætte det i en mappe suppleret med tekst.

Etik i livshistorie arbejdet

Tillid

Før man begynder arbejdet med livshistorier er det vigtigt, at der mellem pædagog og beboer er skabt et tillidsforhold og at pædagogen hele tiden er åben, hjælpsom og parat til dialogen med beboeren. Der skal også være respekt omkring beboerens grænser og tempo i arbejdet. Man skal derfor vise tålmodighed og give arbejdet den tid det behøver. Man skal derfor være varsom med, at have fastsat deadline for færdiggørelse af livshistorien, samt at have for mange livshistorie projekter i gang på samme tid, da det er et tidskrævende arbejde. Man skal også overveje, hvem det er der går i gang med livshistorie arbejdet med en beboer. Er det den medarbejder der er tættest på beboeren eller har man valgt ud fra kontakt pædagogen princippet. Det vil være en dårlig ide at lade en praktikant udføre arbejdet, da denne for det første ikke har det store kendskab til beboeren og for det andet snart forlader botilbudet.

Forældrene

Det er vigtigt, at inddrage forældrene/pårørende i arbejdet med livshistorier. De beboere, der har boet hjemme i barndommen, er opvokset i en bestemt livsform og kultur, som ikke bare forsvinder, når de flytter hjemmefra. Andre beboere som har boet et sted har ligeledes haft en bestemt kultur

som er en del af deres nuværende væremåde. For at støtte en beboer i at skabe egne værdigrundlag, er det vigtigt at kende til de allerede eksisterende værdier og respektere disse. Forældrene har gennem ofte kontinuerlig og mangeårigt kendskab til deres barn oparbejdet en mængde viden omkring beboeren, som kan få betydning for beboerens livshistoriearbejde. Omvendt kan forældre til et handicappet barn, have svært ved ikke at fastholde den handicappede som et barn og derved overse, at det voksne barn ikke længere har brug for den samme beskyttelse, men nu i højere grad har brug for at udvikle selvstændige kompetencer. Uanset dilemmaet opdager, hvad der har betydning for beboeren ved et hjemmebesøg, sammen med beboeren. Man kan hurtigt aflæse stemninger, ynglingsbeskæftigelser i hjemmet, se billedalbum og hermed få indtryk af, hvad der interesserer beboeren mest. I øvrigt er det vores erfaring, at forældrene oftest byder dette initiativ velkomment, da de oftest lægger det i det, at man interesserer sig for deres søn/datter og vil skabe nye muligheder for beboeren. Vi mener man godt kan understrege at livshistorie arbejdet er en måde at få fremhævet ressourcer hos beboeren og få fokus på beboerens sociale netværk. Man skal selvfølgelig forklare, hvilket arbejde man har tænkt sig og hvorfor. Man skal også være opmærksom på følelser, bearbejdede eller ubearbejdede, der kan dukke op, både fra beboeren og forældrene. Der er emner som i og for sig ikke er relevante for den type livshistorie vi anbefaler, selvom det meget muligt lyder som en rystende eller spændende historie for personalet. Man skal være opmærksom på, at livshistoriearbejdet ikke tager en drejning og at der ikke bruges tid på noget som er irrelevant for beboeren selv.

Egne værdier

Når man i arbejdet med livshistorie støder på beboerens ønsker og behov, der er forskellig fra vores egne normer og værdier, kan der opstå et dilemma. Det kan være udsagn, som vi finder grænseoverskridende eller outrerede og som vi sædvanligvis tager afstand fra. Det er vigtigt, at vi holder os fri af fordomme og virkelig lytter til de ønsker beboeren har. Efterfølgende må vi sammen arbejde hen i mod at realisere de ønsker og drømme beboeren har, hvis de overhovedet kan lade sig gøre, evt. i samarbejde med andre faggrupper eller menneskelige relationer.

Tavshedspligt

Der kan opstå et dilemma i forhold til, at man tilegner sig viden, som vi af den ene eller anden grund, bliver nødt til at diskutere på et personalemøde. På den ene side har vi fået en fortrolig viden,

som vi gerne vil behandle med diskretion og på den anden side er vi forpligtet til at reflektere og diskutere, hvordan vi bedst muligt støtter og hjælper beboeren.

Traumatiske oplevelser

I en beboers liv vil der utvivlsomt være indtruffet en eller flere ubehagelige begivenheder. Vi mener ikke, at man bare skal skøjte let hen over disse. For at kunne forstå sig selv og egen situation skal traumatiske oplevelser også huskes. Et dødsfald i familien vil næsten altid skabe nye relationer til andre netværks personer. Skulle man i arbejdet støde på sådanne traumatiske oplevelser hos en beboer, skal man være yderst opmærksom på eventuelle følelser som angst, sorg osv. som eventuelt skal bearbejdes og det er vigtigt at være opmærksom på om der skal hentes hjælp udefra.

Overordnet set, mener vi ikke at man skal se livshistorie arbejdet som et terapeutisk forløb, men omvendt ikke bare ignorere ubehagelige hændelser. Det er kun vigtigt i det omfang det har betydning for beboeren og man skal gøre sig klart om der som nævnt er emner der ikke behøver graves i. Huske at spørge sig selv for hvis skyld det er at det tages med.

Pædagogens rolle

Vi er beboerens guide, formidler og signaltolker, samt organisator i arbejdet med livshistorie.

Pædagogen skal være lyttende, kommunikerende og være i besiddelse af tålmodighed, da arbejdet med livshistorie er en lang proces. Pædagogen skal også være i besiddelse af indlevelsesevne og et godt forhåndskendskab til beboeren, da man ofte vil træde ind over beboerens grænser.

Konsekvensen af overtrædelse af den enkeltes grænser, kan være at beboeren måske lukker af overfor pædagogen. Forældre og pårørende kan ligeledes lukke af, hvis man kører for hårdt på og ikke læser signaler fra denne kant.

Afslutning

Formålet med at arbejde med livshistorie er som vi ser det at skabe sammenhæng, underbygge identitetsfølelse, styrke relationer, underbygge det beboeren mestrer.

Når vi sætter fokus på en beboers livshistorie må vi samtidig spørge os selv på hvilken måde det er til gavn for beboeren. Det betyder, at der altid er en forpligtelse forbundet med at beskæftige sig med beboerens livshistorie. Der er en medmenneskelig forpligtelse til at give et godt svar i en dialog, hvor man viser, hvad man har hørt og forstået. Det er grunden til at man skal give sig tid når

man i små etaper går ind i processen. Dernæst er der en forpligtelse til at anvende den viden man har fået til at ændre de pædagogiske betingelser og egne forholdemåder, således at beboerens livsmuligheder bliver forbedret. Det er ikke bare en bog som skal stå på personalets hylde, men en bog, kasse, cd-rom, et relief som beboeren bliver glad for og stolt af, hvis arbejdet har båret frugt.

Såfremt beboere/brugere skal have tilbudet om at arbejde med livshistorie forestiller vi os, at man kan bruge dette hæfte som inspiration, grundlag for pædagogisk diskussion i grupperne m.v. Der er også inspiration at hente fra vores anbefalede litteraturliste med links og navne på ressourcepersoner.

En stor del af det pædagogiske arbejde ligger i at udvikle muligheder og metoder i samarbejde med beboerne, så de kan udtrykke og fortælle deres historie. Så det håber vi hermed vi har inspireret jer til at gøre. Vi kan kun anbefale jer til at gå i gang med at tilbyde det også selvom det kræver lidt ressourcer og der er en del overvejelser at gøre. Det er vi jo vandt til i den pædagogiske praksis. Vi skal bare være gode til at dokumentere, hvorfor det er vigtigt at sætte fokus på mestring og socialt netværk i den enkeltes liv og at man med fordel kan anvende livshistorie til dette, hvis beboeren hen ad vejen udviser interesse for dette.

Efterord

Siden vi lavede dette projekt har vi af én af vores ressourcepersoner fået anbefalet at bruge DVD mediet i stort omfang i livshistorie arbejde og i mange andre sammenhænge som f.eks. ferieoptagelser. Dette er en enkel og god måde at gemme oplevelser på, som beboerne måske i højere omfang kan administrere selv, når et DVD bånd er optaget, hvis der vel og mærket er en DVD afspiller i nærheden. Det er i hvert fald ofte nemmere end at skulle via en pædagog og en computer for at se sin livshistorie. Mere om det ved henvendelse til Pia H.

Spørg os i forbindelse med dette projekt efter litteraturliste og ressourcepersoner, som vi har brugt. Gitte, Vickie og Pia Kamager, Brønderslev Allé 21, Kastrup. 32466660